

Z. Br.

Daniel Fahrenheit w "Gdańskich Zeszytach Humanistycznych"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/4, 652

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DANIEL FAHRENHEIT W „GDAŃSKICH ZESZYTACH HUMANISTYCZNYCH”

W wydanym w 1965 r. roczniku 7 „Gdańskich Zeszytów Humanistycznych” za 1964 r. ukazał się (w dziale *Sylwetki dawnych gdańszczan*) artykuł K. Kubika *Daniel Gabriel Fahrenheit — fizyk gdański*. Autor podkreśla, że dane biograficzne dotyczące „ojca termometrii” są bardzo skąpe. Nie są dokładnie znane ani daty dzienne: urodzenia (24 lub 14 V 1686 r.) i śmierci (16 IX 1736; inni podają, że „żył jeszcze w 1740 r.”), ani miejsce zgonu. Brak jest również dokładnych danych co do daty ukazania się pierwszych rozpraw Fahrenheita (1726 lub 1724 r.).

Kwerenda naukowa przeprowadzona przez autora artykułu w bibliotekach i archiwach polskich i NRD nie wniosła nic nowego do dotychczasowej szczupłej wiedzy o latach pobytu Fahrenheita w Amsterdamie, o latach szkolnych w gdańskim Gimnazjum Akademickim i współpracy naukowej z profesorem matematyki tej uczelni, P. Paterem, konstruktorem instrumentów i pomocy naukowych astronomicznych, geograficznych i technicznych (Fahrenheit po wyjeździe w 1701 r. do Holandii dwukrotnie bawił w rodzinnym mieście: przez tydzień w 1710 r. i potem przez przeszło dwa lata: 1712—1714, pracując tu wówczas z Paterem, którego nazywał swym mistrzem).

Dla podkreślenia roli, jaką odegrał Fahrenheit w rozwoju fizyki, autor artykułu porównuje jego wyniki z wynikami współczesnych mu badaczy: R. A. Réaumura (przy tej okazji przedstawia krytykę prac tego uczonego, dokonaną w 1740 r. przez G. Martine'a w *Essays Medical and Philosophical*) i A. Celsiusa (m. in. cytuje tu słowa tego uczonego, stanowiące uznanie dla odkryć Fahrenheita).

Na końcu artykułu K. Kubik krótko zajął się podręcznikami fizyki z przełomu wieków XVIII i XIX, które przedstawiały odkrycia Fahrenheita.

Z. Br.

PRÓBA CHRONOLOGII DZIEJÓW HUTNICTWA

W opracowaniu zatytułowanym *Ważniejsze daty w dziejach polskiego hutnictwa żelaza od czasów najdawniejszych do drugiej wojny światowej* dr inż. Stefan Knapik przedstawił próbę chronologii rozwoju hutnictwa żelaza w Polsce. Zestawienie rozpoczęto datą 750 p.n.e., którą według tezy prof. J. Kostrzewskiego należy uważać za początek znajomości żelaza na ziemiach polskich.

Nie ulega wątpliwości, że sporządzenie tego rodzaju chronologii jest zadaniem bardzo trudnym, zwłaszcza wobec nierównomiernego stanu aktualnej wiedzy o poszczególnych okresach dziejów naszego hutnictwa. Autorowi należy się więc uznanie za podjęcie tematu, co jednak nie zmienia faktu, że przedstawione zestawienie nasuwa wiele uwag dyskusyjnych, głównie w zakresie kryterium doboru dat i porządkowanych im zjawisk.

Opracowanie zostało opublikowane w nrze 11/1964 „Wiadomości Hutniczych”.

Jerzy Jasiuk

O STAROŻYTNYM HUTNICTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

Inż. Jerzy Zimny zamieścił w nr 3/1965 miesięcznika „Hutnik” artykuł *Świętokrzyskie starożytne hutnictwo żelaza*. Przy opracowywaniu tematu autor opierał się na sprawozdaniach i pracach K. Bielenina i M. Radwana, nie uwzględnił jed-